

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

GABRIELA HUSTÁKOVÁ

III. ročník – prezenční studium

Obor: český jazyk a společenské vědy

**ANALÝZA JAZYKOVÝCH PROJEVŮ MODERÁTORŮ
SOUKROMÉ ROZHLASOVÉ STANICE**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Miloš Mlčoch, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 30. 3. 2010

vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Miloši Mlčochovi, Ph.D., za odborné vedení práce a poskytování cenných rad.

OBSAH

OBSAH.....	3
ÚVOD.....	5
1 ROZHLAS.....	6
1.1 NOVÝ NÁZEV RÁDIA – ROZHLAS.....	6
2 HISTORIE ROZHLASU.....	8
2.1 PRVNÍ POKUSY S ROZHLASOVÝM VYSÍLÁNÍM.....	8
2.2 ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ V LETECH 1923 – 1925.....	8
2.3 STABILIZACE VYSÍLÁNÍ 1926 – 1929.....	9
2.4 PROFESIONALIZACE VYSÍLÁNÍ 1930 – 1938.....	9
2.5 ROZHLAS V DOBĚ OKUPACE.....	10
2.5.1 ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS V KVĚTNOVÉM POVSTÁNÍ.....	10
2.6 BUDOVAATELSKÝ ROZHLAS 1945 – 1948.....	11
2.7 ROZHLAS PO NÁSTUPU TOTALITY 1949 – 1958.....	11
2.8 ROZHLAS V LETECH 1959 – 1989.....	11
2.9 SVOBODNÝ ROZHLAS 1990 - 2003.....	12
3 SPECIFICKÉ RYSY ROZHLASU.....	16
3.1 NESPISOVNOST V ROZHLASOVÉM VYSÍLÁNÍ.....	16
4 ROZHLASOVÝ PROGRAM.....	18
4.1 TYP ROZHLASOVÉHO PROGRAMU.....	19
4.1.1 ŽURNALISTICKÝ PROGRAM.....	19
4.1.2 UMĚLECKÝ TYP PROGRAMU.....	21
4.1.3 ZÁBAVNÝ PROGRAM.....	21
4.2 PROGRAMOVÁ SKLADBA.....	22
5 FREKVENCE 1.....	24
5.1 PROGRAMOVÁ SKLADBA FREKVENCE 1.....	25
5.2 OBSAH POŘADŮ.....	26
5.2.1 RÁNO FREKVENCE 1.....	26
5.2.2 TĚŽKEJ POKONDR NA FREKVENCI 1.....	27
5.2.3 SEXY ŽIVOT.....	28
5.2.4 XAVER NA F1.....	29
5.2.5 STYL.....	29

5.2.6	SPORTBAR.....	30
5.2.7	CO VY NA TO, PANE KRAUS?	31
5.2.8	ROMANTIKA	32
5.2.9	PRESSKLUB.....	32
5.2.10	VÍKENDOVÉ RÁNO FREKVENCE 1	33
5.2.11	VÍKEND S FREKVENCÍ 1	33
6	ANALÝZA MLUVENÉHO PROJEVU MODERÁTORŮ FREKVENCE 1	34
6.1	INTERVIEW, NEBO PŘÁTELSKÉ POPOVÍDÁNÍ?	35
6.2	JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	41
6.3	HODNOCENÍ POŘADU.....	44
	ZÁVĚR	45
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	47
	ANOTACE	49

ÚVOD

Karel Čapek v závěru svého díla *Marsyas* chválí českou řeč: „*A ještě musím pochválit tebe, tebe, česká řeči, jazyku z nejtěžších mezi všemi, jazyku z nejbohatších všemi významy a odstíny, řeči nejdokonalejší, nejcitlivější, nejkadencovanější ze všech řečí, které znám nebo jsem slyšel mluvit.*“

I já si myslím, že český jazyk je krásný, ale existuje tolik možností, jak jej měnit k lepšímu, někdy i k horšímu. Média si neuvědomují, že mnohdy ovlivňují naši řeč a není to vždy tím správným směrem. Netvrdím, že všichni musí mluvit spisovně, ale měly by se dodržovat nějaké normy, aby se v médiích nepoužívaly vulgarismy a podobné nevhodné výrazy, které ovlivňují hlavně řeč mladých lidí.

V dnešní době se klade velký důraz na rozšiřování informací široké populaci lidí. Lidé sledují televizi, poslouchají rádio, čtou noviny a v neposlední řadě tráví hodně času na internetu.

Myslím si, že rozhlas má v tomto konkurenčním boji médií velkou výhodu. Rádio můžeme poslouchat v podstatě celý den při jakékoliv činnosti. Na rozdíl od televize, novin a internetu často posloucháme své oblíbené stanice při jízdě automobilem, také při výkonu práce zní rádio v pozadí, aniž by to někomu vadilo. Právě pro přizpůsobivost se svému posluchači mají moderátoři velkou moc ovlivňovat jedince ve svém projevu. Ten, kdo poslouchá svou oblíbenou stanici, si často osvojuje některé prvky mluvy svého oblíbence.

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na tuto tematiku. Snažila jsem se přiblížit mluvený projev moderátorů na stanici Frekvence 1. K této problematice mě vedl fakt, že doma posloucháme Frekvenci 1 a mě zaujal projev některých moderátorů.

V první řadě se budu zabývat rozhlasem obecně. Pak popíšu jednotlivé etapy vývoje našeho rozhlasu, budu se zabývat specifickými rysy rozhlasu a pojmy rozhlasový program a programovou skladbou.

Hlavním cílem mé práce bude analýza mluveného projevu moderátorů Miloše Pokorného a Romana Ondráčka v pořadu *Těžkej Pokondr na F1*. Zaměřím se na komunikaci mezi moderátory a jejich hosty a budu se snažit podat jazykové prostředky jejich mluvy. Dále pak stanovím programovou skladbu Frekvence 1 a shrnu obsah všech pořadů.

Doufám, že má bakalářská práce bude přínosem i pro ty, kteří se o tuto problematiku nezajímají, ale rádi by věděli něco o Frekvenci 1.

1 ROZHLAS

Rozhlas je nejstarší elektronické médium, jehož význam do šedesátých let dvacátého století je obrovský. Dnes je brán spíše jako vedlejší a kulisované médium. Lidé při poslouchání rozhlasu stráví asi tolik času jako při sledování televizního vysílání. Výjimečná pozice rádia je dána jeho aktuálními informacemi a mobilností¹.

Dnes je ve světě běžný tzv. „duální vysílací systém“. Vedle veřejnoprávních institucí jsou zastoupeni i soukromí provozovatelé.

Veřejnoprávní rozhlas není státní, nýbrž veřejná instituce, to znamená, že přináší obecný požitek. Aby byla zaručena nezávislost na státu, financuje se veřejnoprávní rozhlas z poplatků, které jsou povinni odvádět všichni majitelé rozhlasových přijímačů.

Oblast soukromých provozovatelů pokrývají především komerční rádia a televize. Soukromé subjekty vstupují na trh, aby realizovali zisk. Program sestavují tak, aby byl maximálně prodejný. Soukromá komerční rádia jsou financována výhradně z reklamy.

V České republice uděluje licenci a přiděluje kmitočty soukromým provozovatelům rozhlasu Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, která je volena parlamentem.

V současnosti v České republice vlastní licenci kolem osmdesáti soukromých provozovatelů, tento počet je vcelku stabilizován.

Rozhlas je u nás nadprůměrně využíván ráno mezi šestou a osmou hodinou, přes den křivka klesá, zvyšuje se v poledne a kolem šestnácté hodiny. Večer poslech klesá a ustupuje v konkurenci s televizním vysíláním naprosto do pozadí. (Schelmann, 2004)

1.1 NOVÝ NÁZEV RÁDIA – ROZHLAS

Rok 1924 přinesl název novému médiu. K jeho označení se do té doby používal termín „radio“. Radiojournal však hledal vhodnější český výraz, a proto vypsal soutěž pro posluchače o nejlepší český název k pojmenování rádia. Přestože přišla řada návrhů, žádný se nezdál natolik vhodným, aby se ujal. Všeobecně zdomácněl až termín „rozhlas“, který poprvé vyslovil redaktor Národních listů J. D. Richard, vlastním jménem Richard Durdil. Ten nový název vytvořil na základě rozboru původního anglického označení „broadcasting“. Ve svém článku v Národních listech z 21. května 1924 zdůvodnil jeho jazykovou oprávněnost slovy: „*Broadcasting značí česky asi tolik jako široké rozhození,*

¹ Poslech v automobilu.

rozsévání. Stanice přijaté zprávy nebo hudbu skutečně rozhlásí všem, a proto je jistě oprávněno, navrhuje-li pro její funkci název „rozhlas“. Doufáme, že „rozhlas“ najde porozumění v kruzích majitelů přijímacích stanic stejně jako u všech, kdo dbají čistoty a výraznosti řeči - vždyť přimyká se přesně pojmu a vychází přímo z ducha našeho jazyka.“ (Ješutová, 2003, s. 44) Nově vytvořený termín byl nadále používán souběžně s mezinárodním označením „radio“, později však zcela převládl. (Ješutová, 2003)

2 HISTORIE ROZHLASU

2.1 PRVNÍ POKUSY S ROZHLASOVÝM VYSÍLÁNÍM

Roku 1919 v Československu došlo k prvním pokusům s vysíláním mluveného slova a hudby pomocí vojenského vysílače na pražském Petříně.

Roku 1921 Bylo zahájeno první pravidelné rozhlasové vysílání na světě. Stanice KDKA společnosti Westinghouse z Pittsburku ve Spojených státech. (Köpplová, 2003)

2.2 ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ V LETECH 1923 – 1925

Na jaře roku 1923 se konaly ve větším rozsahu pokusy s vysíláním slova a hudby z vysílače ve Kbelích. V této době byl také vydán zákon o telegrafech (č. 60) stanovující, že veškeré provozování telegrafů je výhradní a výsostní právo státu (státní monopol). (Köpplová, 2003)

Dne 18. 5. 1923 bylo zahájeno pravidelné rozhlasové vysílání v Československu, provozovala jej soukromá společnost Radiojournal. Vysílalo se hodinu denně od 20.15 do 21.15 a byla to hlavně hudba, dále drobná zpravodajství, předpověď počasí, atd. Zakladateli Radiojournalu byli ing. E. Svoboda, JUDr. L. Šourek a redaktor M. Čtrnáctý. Stanice byla umístěna v dřevěném domku, který poskytoval jen nejnútnejší prostor technickým a programovým pracovníkům.

S nedostatkem místa se potýkali i první účinkující. V nouzi jim vypomohl skautský stan, zapůjčený od Prázdninové péče o mládež. Středisko Kbely zaniklo v roce 1928. (Ješutová, 2003)

V lednu roku 1924 rozšířili rozhlasové vysílání na dvouhodinové. Prvním stálým hlasatelem se toho roku stal Adolf Dobrovolný, který vybíral při cestě do práce z novin zajímavé zprávy a ty pak četl v rozhlase. Velkou událostí roku 1924 byl první sportovní rozhlasový přenos zápasu v boxu. Komentoval jej A. Dobrovolný na základě průběžných telefonických informací Jiřího Hojera. V září roku 1924 byly realizovány dramatické večery s herci Vinohradského divadla, byly uváděny hry od Zeyera, Shakespeara, apod. (Köpplová, 2003)

Roku 1925 bylo zahájeno pravidelné rozhlasové vysílání pořadů pro děti. Toto vysílání je spojeno se jménem Jana Vavřika, redaktora dětské rubriky v Národní politice, který ve vysílání vystupoval pod pseudonymem „Strýček Václav“. (Ješutová, 2003)

2.3 STABILIZACE VYSÍLÁNÍ 1926 – 1929

Období let 1926-1929 představovalo stabilizace a rozkvětu rozhlasové společnosti, tzv. „zlatý věk“ v rozhlasové historii. Radiojournal úspěšně překonal závažné ekonomické problémy, které jej v prvních letech vážně existenčně ohrožovaly, rozvinul a koncepčně profiloval svůj program do celodenního vysílání, stabilizoval se technicky i personálně, spolupracoval s renomovanými umělci, herci a odborníky ze všech společenských oblastí. Stal se uznávanou společenskou autoritou. Pronikl do divadel a koncertních sálů a etabloval se jako významná kulturní a vzdělávací instituce. Poskytoval posluchačům sportovní přenosy a reportáže a vstoupil do jejich soukromí pravidelnými informacemi o aktuálním dění doma. (Josef Maršík in Ješutová, 2003)

Roku 1926 se počalo vysílání Zemědělského rozhlasu, byl první z tzv. odborných rozhlasů v Československu (a zároveň první v Evropě). V tomto roce také poprvé zazněl časový signál, zpočátku vždy ve dvanáct a ve dvaadvacet hodin ze Státní hvězdárny. V letních měsících byl rozhlasem přenášěn osmý všesokolský slet („Slet na krystal“), což je považováno za zrod rozhlasové reportáže.

V roce 1929 dostal Radiojournal svou první stálou hlasatelku, kterou byla Marie Magdaléna Tomanová. (Köpplová, 2003)

2.4 PROFESIONALIZACE VYSÍLÁNÍ 1930 – 1938

Rozhlasové vysílání rozšířilo škálu programových žánrů - reportáž, přednáška, rozhovor, beseda, pásmo, rozhlasová hra.

Dne 28. října 1933 se poprvé ozvala Praha vlastní hudební znělkou. Byly jí vstupní harfové tóny Smetanovy symfonické básně Vyšehrad. (Ješutová, 2003)

V říjnu roku 1938 byl podán návrh směrnice pro propagační činnost rozhlasu, tj. na jeho využití pro účely státně a hospodářsky propagační.

Valná hromada Radiojournalu v prosinci téhož roku schválila změnu názvu Radiojournalu na Československý rozhlas, spol. s. r. o. Tato společnost nevstoupila v platnost. Než se podařilo zanést společnost do rejstříku společností, došlo k okupaci Čech a Moravy nacistickým Německem. (Köpplová, 2003)

2.5 ROZHLAS V DOBĚ OKUPACE

V červnu roku 1939 poslední valná hromada Československého rozhlasu změnila název společnosti na Český rozhlas, spol. s. r. o. Do obchodního rejstříku byla tato společnost zapsána 29. 11. 1939. V září toho roku bylo přijato nařízení o mimořádných rozhlasových opatřeních, která zakazovala „úmyslný poslech zahraničních vysílačů“, trestné bylo i rozšiřování těchto zpráv. Ještě v tomtéž měsíci zahájila české vysílání stanice BBC z Londýna, první projev hlásil Jan Masaryk.

Roku 1940 byla zpřísněna rozhlasová cenzura ustavením programové intendatury, která řídila a kontrolovala rozhlas. Programová intendatura podléhala přímo úřadu říšského protektora.

Roku 1945 byla v souladu s XV. článkem Košického vládního programu zahájena „očista“ periodického tisku, rozhlasu i filmu. V květnu toho roku byl Český rozhlas svěřen pod kontrolu ministerstva informací (v čele ministerstva stál V. Kopecký) a vrátil se k původní organizaci z roku 1925. Rozhlas v této době sehrál významnou roli jako organizátor veřejného života (vysílal pozdravy rodinám, vzkazy osvobozených vězňů, pátrání po pohřešovaných osobách). (Köpplová, 2003)

2.5.1 ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS V KVĚTNOVÉM POVSTÁNÍ

V sobotu 5. května 1945 zahájil hlasatel Zdeněk Mančal, který jako jediný z hlasatelů zůstal přes noc v budově, ranní vysílání památnými slovy: "*Je sechs hodin.*" (Ješutová, 2003, s. 176) Dále pokračoval pouze v češtině. Ve 12.32 hod. se podařilo českým policistům, jejichž úkolem bylo obsadit budovu rozhlasu, vniknout do budovy hlavním vchodem. Zazněly první výstřely, padaly první oběti, boj o rozhlas začal. Policisté za pomoci českých zaměstnanců ovládli vysílací pracoviště. Hlasatelé se zabarikádovali v hlasatelně. Odtud zaznělo ve 12.33 hod. první volání rozhlasu o pomoc: „*Voláme českou policii, české četnictvo a vládní vojsko na pomoc Českému rozhlasu!*“ (Ješutová, 2003, s. 176)

Po prvním volání následovaly další výzvy k policii, četnictvu, vládnímu vojsku a spojencům. Na pomoc rozhlasu přispěchaly stovky lidí. Postupně se podařilo dobýt a ovládnout poslední část budovy, dařilo se udržet i přes urputný boj uvnitř i vně objektu vysílání. V 17.45 hod. byly německé síly donuceny vyjednávat a krátce nato odložit zbraně. Do 18.00 hod. byla budova v českých rukách.

V květnu 1945 splnil pražský rozhlas své poslání šíření informací, stejně tak jako organizační službu. Praha je jediným evropským městem za II. světové války, kde se rozhlas za revoluce neodmlčel. (Ješutová, 2003)

2.6 BUDOVAATELSKÝ ROZHLAS 1945 – 1948

Bezprostředně po válce rozhlas nahrazuje spoje a organizuje život v zemi, zapojuje se do obnovy a výstavby státu. (Ješutová, 2003) Rozhlas také sehrál významnou roli při převzetí moci Komunistickou stranou. (Köpplová, 2003) V únorovém komunistickém puči v roce 1948 se rozhlas dává plně do služeb komunismu. Začíná vlna politických čistek. (Ješutová, 2003)

2.7 ROZHLAS PO NÁSTUPU TOTALITY 1949 – 1958

V roce 1950 vstupuje do éteru rádio Svobodná Evropa. Prostřednictvím krátkovlnného vysílače umístěného na nákladním autě, které se pohybovalo v blízkosti československých hranic, byl odvysílán pokusný pořad. O rok později zahájilo rádio Svobodná Evropa pravidelné vysílání. (Köpplová, 2003)

Léta 1950 – 1952 jsou zahlcena vysíláním vykonstruovaných politických procesů. (Rostislav Běhal in Ješutová, 2003)

2.8 ROZHLAS V LETECH 1959 – 1989

V roce 1960 se přímého řízení rozhlasu ujalo ÚV KSČ. O čtyři roky později byl přijat zákon, který definoval statut a úkoly Československého rozhlasu v souladu s politikou Komunistické strany. V šedesátých letech se uvolnila atmosféra, cenzura trochu povolila ve své ostražitosti.

V roce 1968 plnil rozhlas funkci informátora a koordinátora zpráv o vstupu sovětských vojsk. V této době byla oficiálně obnovena cenzura, vznikl Úřad pro tisk a informace.

V roce 1989 bylo v rozhlase založeno Občanské fórum. (Köpplová, 2003)

2.9 SVOBODNÝ ROZHLAS 1990 - 2003

V listopadu 1989 se média – včetně rozhlasu – vymanila z komunistické cenzury. Do rozhlasu se mohli navrátit zakázaní autoři. (Ješutová, 2003)

V březnu roku 1990 začala vysílat komerční francouzsko-česká stanice Evropa 2². V červnu toho roku se Československý rozhlas stal přidruženým členem Evropské vysílací unie (EBU), která je největší mezinárodní profesní asociace vysílacích organizací. V tomto roce vznikla první nezávislá soukromá stanice v ČSFR Rádio Stalin³. Později se toto rádio změnilo v Rádio 1. (Köpplová, 2003)

V roce 1991 byla udělena licence následujícím rádiím:

- Rádio Rubi, Přerov,
- Rádio R. I. O., Praha,
- Rádio Vox, Praha⁴,
- Rádio 1, Praha,
- City Rádio, Praha,
- Rádio Bonton, Praha,
- Rádio Evropa 2, Praha,
- Rádio Collegium, Praha⁵,
- Rádio Contact, Liberecko,
- Rádio Faktor, České Budějovice,
- Rádio FM Plus Plzeň,
- Rádio Most,
- Rádio Agara, Chomutov,
- Rádio Brno 95,7,
- Rádio Hády, Brno,
- Rádio Profil, Pardubicko,
- Rádio Golem, Praha,

² Ve francouzštině

³ Vysílalo z bunkru pod bývalým pomníkem Stalina

⁴ Zaměřeno na publikum středního věku

⁵ Hrající jen vážnou hudbu

- Rádio Country, Praha,
- Rádio Zlatá Praha,
- Rádio plus (zřizovatel ČTK a RFI⁶) První ryze zpravodajská stanice, dvojjazyčná⁷,
- Rádio Kiss, Praha,
- Rádio Egrensis, Chebsko,
- Rádio Dragon, Karlovy Vary,
- Rádio Diana, Karlovy Vary,
- Rádio Metropolis, Praha,
- Rádio Zlín,
- Rádio Morava, Frýdek-Místek,
- Rádio 21, České Budějovice,
- Rádio Děčín,
- Rádio Ekols, Ostravsko,
- Radiohrad, Karviná,
- Rádio Orion, Ostrava,
- Rádio Kobra, Praha,
- Rádio Radioklub, Ústí nad Labem,
- Rádio Haná, Olomoucko. (Köpplová, 2003)

V roce 1991 přijalo Federální shromáždění ČSFR zákon č. 468/1991Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Zákon byl v květnu 2001 nahrazen zákonem č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

V roce 1992 byla zřízena Rada České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání jako orgán dohlížející na dodržování zákonů a vykonávající státní správu v oblasti vysílání v ČR.

V tomto roce vzniká samostatný Český rozhlas.

V tomto roce obdržely licenci tato rádia:

- Radio Free Europe (celoplošné vysílání),
- BBC (Praha, České Budějovice, Plzeň, Ústí, Brno, Hradec Králové),

⁶Radio France Internationale

⁷ Český jazyk a francouzský

- Rádio West Plzeň,
- Rádio Labe, Hradec Králové,
- Rádio Euro K, Liberec,
- Rádio Vajgar, Jindřichův Hradec,
- Rádio Černá Hora, Trutnovsko,
- Rádio Sprint, Ostrava,
- Rádio Panag, Pardubice,
- Rádio Life, Pardubice. (Köpplová, 2003)

V únoru roku 1993 dostává licenci celoplošná stanice Rádio Frekvence 1, která vstupuje do vysílání se sloganem „Kopretinové rádio F1“.

Rádia, kterým byla dále udělena licence:

- Rádio Alfa, Praha,
- Rádio Triangl, Liberecko,
- Rádio Nonstop, Brněnsko,
- Rádio A-Zet, Zlínsko,
- Rádio Publikum, Zlín,
- Rádio Hellax, Ostravsko,
- Rádio Attack, Opavsko,
- Rádio Orion, Valašsko,
- Rádio Classic, střední Čechy,
- Rádio Goethe, Mariánské Lázně,
- Rádio Timpex, Olomoucko,
- Samostatné studio Českého rozhlasu v Olomouci,
- Rádio Apollo, Valašsko/střední Morava, Vsetín,
- Rádio Pohoda, Olomoucko.

V roce 1994 to byla rádia:

- Rádio O. K., Pardubice,
- Rádio Nálada (východní Čechy),
- Rádio Styl (východní Čechy),
- Rádio Lion, Praha,

- Rádio Presston, Benešovsko,
- Rádio Delta, Mladá Boleslav,
- Rádio Jizera FM, Mladá Boleslav,
- Rádio Relax, Kladno,
- Rádio ProTon, Plzeňsko,
- Rádio Prácheň, Písek,
- Rádio Krokodýl, Brněnsko.

V dubnu roku 1995 začala Frekvence 1 vydávat reprezentativní měsíčník „INFO F1“, který obsahoval na čtyři strany novinky ze života této stanice.

V tomto roce přijaly licenci následující rádia:

- Rádio Profil, Pardubice,
- Rádio Metuje, Náchodsko,
- Rádio Prima, Šumpersko,
- Rádio Jih, Hodonín,
- Rádio Krumlov, Český Krumlov,
- Rádio Vysočina, Jihlava a okolí,
- Rádio Duha, Vrchlabí,
- Rádio Pro 94,4, Králíky,
- Rádio Šumava, Klatovy,
- Rádio Tep, Teplice,
- Rádio Crystal, Česká Lípa,
- Rádio Proglas, Bystřice pod Hostýnem⁸,
- Rádio Karyon, Znojmo,
- Rádio Party, východní Čechy,
- Rádio Lhota, Plzeň,
- Rádio Karolina, Plzeň. (Köpplová, 2003)

⁸ Je nekomerční celodenní křesťanská stanice, financována z příspěvků posluchačů a peněz z nadace při Brněnském biskupství

3 SPECIFICKÉ RYSY ROZHLASU

Rozumíme jimi objektivní vlastnosti rozhlasové komunikace, které jsou pro rozhlas typické. V souvislosti s touto problematikou se zpravidla uvádějí dva základní pojmy – specifičnost a rozhlasovost.

Specifičnost se vztahuje především k akustickému principu, tj. ke skutečnosti, že rozhlasový program se šíří k posluchači výhradně zvukovou cestou.

Spojení mezi rozhlasovým redaktorem a posluchačem je jednostranné. To znamená, že mluvčí většinou nemůže vidět nebo slyšet reakce posluchačů a přizpůsobovat jim své sdělení. Rovněž posluchač nemá možnost reagovat na podněty autora pořadu dotazy, připomínkami. To je evidentní vlastnost rozhlasové komunikace, která nepatří k jejím přednostem. V současnosti je tato nevýhoda částečně redukována větším zastoupením tzv. diskusních pořadů s telefonickými vstupy posluchačů.

Další vlastností rozhlasové komunikace je dobrovolnost výběru poslechu rozhlasového programu s možností posluchače kdykoliv poslech přerušit.

Specifickou vlastností současného rozhlasu je skutečnost, že program je sledován často při vykonávání další činnosti, např. při jízdě autem. Jde o tzv. sdružený či doprovodný (kulisový) poslech, jenž ovšem neznamena nutně nepozornost. Poslech rozhlasu dnes splynul s běžnými aktivitami dne. (Maršík, 1995)

3.1 *NESPISOVNOST V ROZHLASOVÉM VYSÍLÁNÍ*

Při hodnocení jazyka rozhlasového vysílání veřejností jsou pojmům spisovnost a nespisovnost často připisovány významy, které nejsou spjaty s hláskoslovnou a morfologickou normou jazykových projevů, ale s jeho kvalitami stylistickými, obsahovými, zvukovými a interakčními. Hodnotící postoje jedné skupiny posluchačů jsou pouze pocitové, neurčité, splývá jim dojem z formy projevu a z jeho obsahu. Jiná skupina zaujímá postoj registrační, všímají si jednotlivých chyb bez uvážení jejich možné funkčnosti. Podobné je to i s moderátory rozhlasových pořadů, pokud vůbec hodnotí svou vlastní řeč.

Rozhlasové vysílání ovlivňuje jazykové chování veřejnosti, dobrá jazyková stránka byla jedním z předpokladů prestiže rozhlasu. Na první poslech je patrný rozdíl mezi Českým rozhlasem a soukromými stanicemi. Tento rozdíl lze stručně charakterizovat jako solidnost, vážnost, vědomí reprezentace důležité instituce, snahu o objektivitu,

odpovědnost za podávané informace u stanic Českého rozhlasu. U stanic soukromých jako neformálnost, důvěrnost ve styku s posluchači, nepodléhání žádným oficiálním normám, snahu získat posluchače všemi způsoby, podbízení se jim, snahu o světovost, sugerování optimismu, upřímnosti, nezávaznosti, lehkosti, vše je podřízeno reklamě.

Oba druhy vysílání mají své okruhy posluchačů, rozdíl je hlavně generační. Lidé do třiceti let poslouchají spíše soukromé stanice. Státní rozhlas poslouchají starší generace. V projevech soukromého rádia se uplatňuje pro současnou mluvenou češtinu typické míšení kódů, resp. střídání spisovných a nespisovných tvarů v rámci výpovědi, eventuálně střídání spisovné a nespisovné češtiny podle programových bloků.

Nejpřirozenější je nespisovnost v neformálních spontánních situacích, ale projevy výlučně nespisovné jsou čím dále méně častější. Dalo by se hovořit o expanzi spisovných tvarů v projevech, které mají celkově nespisovný ráz.

Kombinování hláskoslovné, morfologické a lexikální spisovnosti a nespisovnosti různé formy hry s jazykem jsou jen jednou ze složek podílejících se na celkovém rázu jazykových projevů soukromých rozhlasových stanic. Předstíraná neformálnost se projevuje ve způsobu vzájemného verbálního kontaktu moderátorů. Hovoří spolu kamarádsky, důvěrně, tykají si, oslovují se křestními jmény, škádlí se, popichují se. (Müllerová, 1996)

4 ROZHLASOVÝ PROGRAM

Tento pojem vyjadřuje konečný výsledek záměrné programotvorné (programovací) činnosti, který je rozhlasovými technickými prostředky přenášen k posluchači.

V rozhlasové teorii je nejčastěji charakterizován jako integrovaný celek a blíže vymezen jeho podstatnými znaky.

Rozhlasový program je tedy kategorií nadřazenou pojmu rozhlasový pořad. Chápeme ho jako souhrn všech rozhlasových pořadů v určitém časovém úseku, k němuž tento pojem vztahujeme (např. odpolední program, týdenní program, roční program). Rozhlasový program je tedy dílčím prvkem rozhlasového programu, jeho základní stavební jednotkou. Všechny rozhlasové organizace vytvářejí své programy na základě určitých principů a zásad, které odrážejí různé společenskopolitické podmínky, v nichž působí, přijaté etické normy a hodnotové systémy. Ve společenských systémech založených na zásadách demokracie vystupují do popředí zejména principy respektující lidská práva a svobody.

Různé rozhlasové stanice ovšem tyto zásady uplatňují ve své programové tvorbě různě. Zatímco veřejnoprávní rozhlasové instituce si kladou za cíl zejména zajistit co nejširší tok informací a kulturních hodnot pro maximální okruh rozhlasových posluchačů, sleduje většina našich soukromých rozhlasových stanic především takové programové aktivity, které uspokojují převážně potřeby relaxace a odpočinku. Ovšem rozhodujícím faktorem je hledisko ekonomické, hledisko zisku. Pořadů sledujících čistě veřejné účely a potřeby bez možnosti zisku je minimum a u většiny stanic jsou jen okrajové.

I mezi komerčními stanicemi existují rozdíly – hlavně podle toho, na jakou posluchačskou skupinu se zaměřují. Ve vysílání pro posluchače mladších věkových skupin zpravidla převažuje hudební program, pro náročnější posluchače je určen program s dominantní hudební a slovesnou uměleckou složkou, vznikají okruhy preferující pořady zpravodajské a publicistické.

Rozhlasový program se vyvíjí, a to podle toho, jak se mění společenské podmínky. Nedá se však říct, že rozhlasový program je jen jednoduchým odrazem společenskopolitických podmínek. Při jeho tvorbě se uplatňují také vlivy vnitřní – např. profesionální předpoklady kolektivů, změny v systému organizace a řízení, technické a ekonomické podmínky a také specifické rysy a vlastnosti rozhlasové komunikace. (Maršík, 1995)

4.1 TYP ROZHLASOVÉHO PROGRAMU

Tímto pojmem se zpravidla označuje skupina pořadů, vytvářejících programový celek, které mají určitý specifický znak, jenž může sloužit jako kritérium pro klasifikaci. Tato kritéria jsou velmi rozmanitá, patří k nim hledisko teritoria⁹, funkce¹⁰, cílové posluchačské skupiny¹¹, obsahu¹², převažujícího žánru¹³, hledisko časové¹⁴, formální¹⁵, převažující interpretace¹⁶, technické¹⁷ a další.

V současné době se ve většině veřejnoprávních rozhlasových institucí věnuje pozornost zejména aktuálnímu zpravodajství a publicistice, uměleckým pořadům a programovým typům s převažujícím vzdělávacím a zábavným zaměřením. Tyto základní orientace se často prolínají v programové tvorbě různého obsahu, avšak se společným adresátem – např. dětský posluchač.

Podobně by bylo možné rozčlenit do několika skupin podle převažujícího typu programu soukromé rozhlasové stanice. U většiny z nich je zřejmá orientace tvorby na určitou diferencovanou oblast (často podle převažujícího hudebního žánru), která nejlépe odpovídá formátu stanice a okruhu posluchačů.

Základní charakteristika hlavních programových typů současného rozhlasu. (Maršík, 1995)

4.1.1 ŽURNALISTICKÝ PROGRAM

Většinou představuje část celkového programu. Je tvořen především zpravodajskými a publicistickými pořady. Hranice mezi žurnalistickým a nežurnalistickým programem není ostrá a nelze zcela stanovit přesná kritéria.

⁹ Celoplošný, regionální, místní, lokální program

¹⁰ Informativní, vzdělávací, umělecký, zábavný, vědeckopopulární program

¹¹ Program pro děti, sportovce, řidiče, ženy, atd.

¹² Sportovní, reklamní, literárně dramatický, hudební program

¹³ Zpravodajský, literární program

¹⁴ Dopolední, víkendový, letní, vánoční program

¹⁵ Seriálový program

¹⁶ Moderovaný program

¹⁷ Stereofonní, digitální program

Z metodologického hlediska má stále smysl členit žurnalistický program na – zpravodajský a publicistický.¹⁸ Obě tyto oblasti se vzájemně odlišují, a to zejména těmito znaky:

1. mírou subjektivity v přístupu k žurnalistickému zpracování tématu. Zatímco ve zpravodajství jde o maximální odstranění vlastního hodnocení, v řadě publicistických žánrů se osobní stanovisko autora očekává (poznámka, komentář, recenze, aj.)
2. žurnalistickým záměrem – jestliže cílem zpravodajství je poskytnout informaci, pak v publicistice jde o vysvětlení aktuálního problému nebo o zobrazení nějakého jevu s osobním vyjádřením autora
3. formálními znaky – použití jazykových prostředků, způsobem interpretace textu, apod.

Je ovšem jasné, že v rozhlasové žurnalistické praxi nelze obě skupiny od sebe striktně oddělovat.

V současnosti jsme svědky nových nároků na rozhlasové zpravodajství. Vyplývají z požadavku na větší informační hodnotu, dynamičnost a pohotovost zpravodajských relací. Tradiční přednes nezaujatým hlasatelem je většinou nahrazen tzv. personifikovaný zpravodajstvím, v němž jsou zprávy odbavovány redaktory (zpravidla tvůrci) s osobitějším přístupem k interpretaci zpravodajských materiálů. Skladba zpravodajských relací většinou nepřevyšuje tři až pět minut.

Ve vývoji rozhlasového zpravodajství se ustálilo několik typů relací, které jsou určeny formátem stanice, tradicí a okruhem potenciálních příjemců. Patří k nim zejména:

a. Hlavní zpravodajské relace.

Od ostatních zpravodajských pořadů se odlišují větším časovým rozsahem (až půl hodiny), širším tematickým záběrem a rozmanitějším žánrovým spektrem. Tyto relace shrnují obvykle vedle nejnovějších zpráv nejdůležitější události, k nimž došlo od minulé relace, doplňují je o nové informace a v publicistické části vysvětlují jejich podstatu a význam. Jejich příprava a realizace jsou zpravidla výsledkem týmové práce. Ve vysílacím schématu jsou zařazována do části dne, kdy se předpokládá největší poslech. Např. Polední žurnál F1 stanice Frekvence 1, ve všedních dnech od 12 do 13hod.

¹⁸ Někteří současní teoretici toto dělení neakceptují, zřejmě pod vlivem zahraničních žurnalistických škol, v nichž se pod zpravodajství zahrnuje i publicistika.

b. Zpravodajské pořady, zprávy.

Jde o běžné rozhlasové zpravodajské relace, které nalezneme v programu všech stanic. Jejich smyslem je poskytnout maximum nejdůležitějších informací v krátkém časovém úseku, většinou v hlasatelské nebo redaktorské interpretaci. Cílem zpráv je přinést posluchači co nejpohotověji informace o aktuálním dění.

c. Tzv. účelové zpravodajství.

Jde o relace poskytující informační servis posluchačům pro jejich praktické potřeby, např. dopravní zpravodajství, zprávy o počasí, policejní zpravodajství, apod. (Maršík, 1995)

4.1.2 UMĚLECKÝ TYP PROGRAMU

Vysílání rozhlasových uměleckých (resp. kulturních) pořadů u nás má dlouhou tradici. Český rozhlas má několik prvenství v realizaci uměleckých děl, za všechny připomeňme první evropský přenos divadelního představení v únoru 1925¹⁹. Současný rozhlasový umělecký program je soustředěn na třetím okruhu Českého rozhlasu – stanici Vltava. Jeho slovesná část je představována rozhlasovými hrami divadelních představení, četbou na pokračování, povídkami, poezií, portréty a medailony uměleckých osobností. Podstatnou část uměleckého vysílání představuje hudba – opera, symfonie, aj. (Maršík, 1995)

4.1.3 ZÁBAVNÝ PROGRAM

Zábavné programy přispívají k duševní relaxaci a oddychu posluchačů, vytvářejí atmosféru dobré pohody a psychického uvolnění. V současné programové tvorbě veřejnoprávního rozhlasu a soukromých rozhlasových stanic je zřejmý posun k volnějším, odlehčenému projevu, zpravidla moderátorskému, který se většinou snaží o vtip a humor jako prostředky k vytvoření příjemné atmosféry. (Maršík, 1995)

¹⁹ Smetanova opera Dvě vdovy z Národního divadla

4.2 PROGRAMOVÁ SKLADBA

Typologie rozhlasového programu se uplatňuje v programové skladbě. Tímto pojmem označujeme specifickou rozhlasovou činnost – komponování částí rozhlasového programu do uspořádaného integrovaného celku.

Z dlouhodobých zkušeností z rozhlasového vysílání je zřejmé, že program, jehož vnitřní struktura je uspořádána podle určitých pravidel, vyhovuje posluchačům lépe než program, jehož části jsou složeny do výsledného celku nahodile.

Vhodná programová skladba může pomoci sladit různorodé typy relací nebo v souladu s programovým záměrem zvýraznit jejich kontrast. Skladba proto působí jako důležitý integrační činitel, který může ovlivňovat celkový vliv rozhlasového programu na posluchače. Ti nehodnotí rozhlasové vysílání podle jednotlivých pořadů, ale zpravidla jako celek.

Přestože současná rozhlasová praxe využívá širokou škálu osvědčených skladebných prostředků a metod, neexistuje univerzální systém, v němž by programový pracovník našel pro každou konkrétní situaci konkrétní metodu, která by spolehlivě vedla k nejefektivnějšímu skladebnému výsledku. Proto také dochází k neustálým změnám programových struktur všech rozhlasových stanic. Ty pořady, které se neosvědčily, jsou nahrazovány novými. Důležité je, zda je program přijat posluchači. Uplatnění určité metody nebo kombinace skladebných postupů závisí do značné míry na programovém záměru, typu programu, jeho obsahu, technickoprovozních podmínkách a možnostech stanice. Musí však respektovat i mimorozhlasové aspekty – skladbu programu ostatních stanic, poslechové zájmy cílové skupiny posluchačů, jejich možnosti poslechu.

Programová skladba dodržuje relativně stálý poměr mezi slovesnými a hudebními pořady. Nejde-li o specializované zpravodajsko-publicistické stanice, u nichž je slovo základním výrazovým prostředkem, neměly by slovesné pořady v celkovém objemu vysílání převažovat nad hudbou.

Skladba rozhlasového programu musí brát v úvahu rovněž zásadu dodržování pravidel duševní hygieny rozhlasových posluchačů. Ačkoliv slovo rozhlasového mluvčího může svou dokumentárností a emocionalitou aktivizovat posluchačovu psychiku, vyžaduje poslech bez vizuálního vjemu větší soustředění pozornosti ke správnému pochopení sdělovaného obsahu a klade vyšší nároky na myšlenkové operace než v osobní vizuální komunikaci. Při delším poslechu monotónního rozhlasového programu může dojít

k rychlejšímu poklesu pozornosti, k duševní únavě, která se může projevit v povrchním, nesoustředěném vnímání rozhlasového programu. Z těchto důvodů by skladba měla:

- respektovat optimální délku pořadů,
- citlivě uplatňovat metodu kontrastnosti a rytmizace v průběhu vysílání,
- doplňovat pořady vyžadující soustředěný poslech relacemi umožňujícími oddech a regeneraci duševních sil,
- respektovat věkové zvláštnosti posluchačů.

V soutěži o rozhlasového posluchače v konkurenčním prostředí komerčních rozhlasových stanic jde také o využití slabin v programovém schématu „protivníka“.

Důležitá je propagace nových pořadů – v tisku, specializovaných časopisech a v pravidelné programové nabídce v samotné stanici s ukázkami. (Maršík, 1995)

5 FREKVENCE 1

Frekvence 1 je třetí nejposlouchanější rozhlasovou stanicí u nás.²⁰ Na prvních dvou místech se usadila stanice Impuls a Evropa 2. (Dostupné z: <http://www.radiotv.cz>)

Tuto rozhlasovou stanicí provozuje mediální skupina Lagardère Active ČR, která mimo Frekvenci 1 vlastní ještě stanici Evropa 2, rádio Bonton a rádio DJ a slovenskou stanicí Europa 2, dříve rádio Okey.

Značka Lagardère patří holdingu se sídlem v Paříži a aktivitami v globálním měřítku. Kromě rádií zastřešuje také televize, nakladatelství, produkční společnosti, distribuční společnosti, internetové portály atd.

Spoluzakladatelem skupiny Lagardère Active ČR je současný prezident firmy Michel Fleischmann. Skupina má za sebou dlouhou tradici, vznikla v roce 1991, kdy spustila první ze svých rádií Evropu 2. (Dostupné z: <http://www.lagardere.cz>)

Frekvence 1 svým vysíláním pokrývá celou Českou republiku. Co se programového formátu týče, zaměřuje se na typ všeobecného rodinného rádia (tzv. family radio) a chce oslovit co nejširší sociální a věkové spektrum posluchačů takřka od 7 do 77 let.

Frekvence 1 je informační rádio. Rádio s harmonickou vyvážeností mezi informačními toky a lehčími žánry. Sleduje bezprostřední dění České republiky v oblasti politické, sociální a kulturní.

Frekvence 1 je interaktivní rádio, kdy posluchač je rovnocenným partnerem rádia s využitím moderních komunikačních prostředků²¹.

Tato stanice je otevřenou institucí pro vyjádření názorů celé společnosti v České republice. Principem je vysílat, vytvořit kontakt, probrat téma a vrátit se do vysílání. Důležité je posílení znalostí posluchačů a vytvoření otevřené diskusní skupiny.

Hudební dramaturgie Frekvence 1 respektuje celkové zaměření stanice na věkovou skupinu 29-49 let. Jednoznačně největší podíl v hudební složce programu proto mají klasické hity ze šedesátých až devadesátých let. Své místo v ní ale zaujímají také hity aktuální. Žánrové spektrum zahrnuje střední proud, country a folk. Velký důraz stanice Frekvence 1 klade na českou hudbu, která je v programu zastoupena ze 40 %. Hudební koncepci Frekvence 1 tedy tvoří kombinace české a slovenské tvorby uplynulých let, osvědčené zahraniční a aktuální hity. (Dostupné z: <http://www.rrtv.cz>)

²⁰ Podle www.radiotv.cz/radio (údaje platné k 5. 3. 2010)

²¹ Telefon, mobil.

Program je postavený na zábavě, informacích, sexy stylu a výběru těch největších hitů všech dob s důrazem na českou hudbu posledních let. Frekvence 1 zároveň vytváří prostor pro posluchače – nabízí možnost podělit se o zážitky a zkušenosti nebo najít nový vztah.

Frekvenci 1 tvoří jedineční moderátoři: Jan Kraus, Diana Kobzanová, Jitka Asterová, Aleš Valenta, Tomáš Krejčíř a další. Od ledna 2009 pak nově také Miloš Pokorný a Roman Ondráček. (Dostupné z: <http://frekvence1.cz>)

Výzkum Radio Projekt²² z 5. listopadu 2009 potvrzuje dlouhodobě dobrou pozici Frekvence 1 na trhu. Patří mezi nejstabilnější rozhlasové značky a také k nejznámějším rozhlasovým stanicím. Frekvenci 1 si denně naladí 911 tisíc posluchačů a týdně 1 804 tisíc posluchačů, což znamená 10,1 % podíl na trhu. V meziročním srovnání narostl počet posluchačů atraktivní skupině 20-39 let o 43 tisíc a také se zvýšil počet posluchačů internetového vysílání Frekvence 1 z 99 na 128 tisíc.

Uvedené údaje přinesl nejnovější Radio Projekt, který mapoval výsledky poslechovosti českých rozhlasových stanic za klouzavé pololetí, tedy 1. 4. 2009 – 30. 9. 2009.

„Je to dobrý výsledek, ale naše ambice jsou větší. Nejen v poslechovosti. Proto náš produkt den ze dne vylepšujeme, ladíme a hlavně stále inovujeme možnosti komerční komunikace pro naše klienty. Navíc nám právě startuje naše nová kampaň. Je hodně o emocích, jak má rádio být,“ řekl Miroslav Škoda, ředitel rádia Frekvence 1. (Dostupné z: <http://frekvence1.cz>)

5.1 PROGRAMOVÁ SKLADBA FREKVENCE 1

Vysílací okruh Frekvence 1 je ve všedních dnech stejný, liší se až víkendový program. Frekvence 1 je stanice se čtyřadvacetihodinovou vysílací dobou.

Programová skladba je následující:

- Všední dny:

05:00 - 09:00 <i>Ráno Frekvence 1</i>	moderátor:	Petr Vágner
09:00 - 10:30 <i>Těžkej Pokondr na Frekvenci 1</i>		Miloš Pokorný, Roman Ondráček
10:30 - 12:00 <i>Sexy život</i>		Jitka Asterová

²² Radio projekt je oficiální výzkum poslechovosti rozhlasových stanic. S použitím metody CATI se sbírají data od 30000 respondentů ročně. Je tzv. „jednotnou měnou“ pro zadavatele reklamy.

12:00 - 14:00 <i>Xaver na F1</i>	Luboš Xaver Veselý
14:00 - 17:00 <i>Styl</i>	Diana Kobzanová
17:00 - 18:30 <i>Sportbar</i>	Aleš Valenta
18:30 - 19:00 <i>Den začíná v osm</i>	Miloš Pokorný, Roman Ondráček
19:00 - 00:00 <i>Romantika</i>	Miroslav Michálek (Dostupné z: http://www.frekvence1.cz)

Výjimku tvoří pátek, kdy v době od 18:30-19:00 se vysílá pořad *Co vy na to, pane Kraus?* s moderátorem Janem Krausem.

- Víkend:

06:00 - 11:00 <i>Víkendové ráno Frekvence 1</i>	Dan Kostka
11:00 - 12:00 <i>Den začíná v osm</i>	Miloš Pokorný, Roman Ondráček
12:00 - 17:00 <i>Víkend s Frekvencí 1</i>	Karel Rychlý
17:00 - 17:30 <i>Pressklub</i>	Luboš Xaver Veselý
17:30 - 21:00 <i>Víkend s Frekvencí 1</i>	Karel Rychlý (Dostupné z: http://www.frekvence1.cz)

5.2 OBSAH POŘADŮ

5.2.1 RÁNO FREKVENCE 1

Petr Vágner provází ránem plným písniček a aktuálních informací. Tento pořad se vysílá v brzkých ranních hodinách. V tomto pořadu nechybí každých třicet minut zprávy a předpověď počasí. Dagmar Kludská čte ráno horoskopy, Jan Kraus svými komentáři pobaví. Posluchači mají možnost nechat si zahrát písničku pro kohokoli jen tak, aby se dobře vstávalo.

Petr Vágner

Narodil se 1. září 1977 v Bílovci. Studoval Střední odbornou školu polygrafickou v Praze. Po ukončení této školy maturitní zkouškou pokračoval ve studiích na Vyšší odborné škole herecké v Praze. V současné době je televizní, filmový herec. Věnuje se dabingu a moderování ranního pořadu na stanici Frekvence 1. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

Na otázku proč pracuje na Frekvenci 1, odpověděl: „*Je to jedno z nejposlouchanějších rádií, hraje dobrou muziku a je tu sexy Asterka.*“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

5.2.2 TĚŽKEJ POKONDR NA FREKVENCI 1

„*Jsme kmotři všech ranních show v Čechách. Vracíme se ve špičkové kondici tam, kde jsme před mnoha lety začali. Jsme zpátky a je nutno s námi opět počítat,*“ říkají pánové Miloš Pokorný a Roman Ondráček. (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

Jejich ranní show je postavená na slovních přestřelkách, suchém humoru a pravidelných rozhovorech s atraktivními hosty z širokého okruhu působnosti. Moderátoři volají Karlu Gottovi a zajímá je jeho názor na aktuální dění.

Každý všední den vyjma pátku je v podvečer opakováno to nejlepší z ranní show. O víkendu je to mezi jedenáctou a dvanáctou hodinou.

Miloš Pokorný

Narodil se 28. Dubna 1964 v Praze. Společně se svým letitým kamarádem Romanem Ondráčkem tvoří skupinu Těžkej Pokondr. Moderuje každé ráno na rádiu Frekvence 1. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

Na otázku proč pracuje na Frekvenci 1, odpověděl: „*Dostali jsme nabídku od rádia, kde jsme s Romanem začali před 15 lety vysílat naši první show, a které respektuji.*“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

Roman Ondráček

Narodil se 26. 7. 1966 v Praze. Je členem skupiny Těžkej Pokondr a spolu s Milošem Pokorným působí v ranní show Frekvence 1. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

Na otázku proč pracuje na Frekvenci 1, odpověděl: „*Mám k tomuto rádiu mimořádný vztah, když F1 začínala vysílat, byl jsem dva roky u toho. Po patnácti letech se vracím na místo činu. A taky mne přesvědčila velmi dobrá nabídka od šéfa programu. Míro, ještě jednou díííík.*“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

5.2.3 SEXY ŽIVOT

Tento pořad pomáhá těm, kteří jsou tajně zamilovaní a stydí se to říct tomu dotyčnému. V rámci telefonických rozhovorů s oběma stranami se navzájem vysloví. Všechno je živě a někdy se stává, že je to velmi emocionální zážitek. Asterová se ptá i odborníků a celebrit na jejich názory. Také se nebojí mluvit i o tématech, které jsou pro mnohé lidi tabu. V pořadu radí posluchačům i numerolog Radek.

Tento pořad je asi jediný, který je postavený na dialogu mezi moderátorem a posluchačem. Rozhovor často probíhá podle stejného modelu. Moderátorka přivítá posluchače, který je iniciátorem Tajné lásky. Poté se vyptává na okolnosti vzniku sympatií. „*Já jsem se s Martinou setkal ve Slavičíně, na diskotéce.*“ Moderátorka si ještě před vstupem do živého vysílání zjišťuje některé informace. „*Vy ste hráli? Vy ste sportovec?*“ „*Ano, já sem sportovec.*“ ... „*Hraju florbal.*“ „*To je pěkný a po zápase ste se šli někam pobavit? A tam ste ji zahlíd?*“ „*Tam sem ju viděl s přítelkyněma, no a padla mi do oka, tak sem ju požádal párkrát o tanec.*“ „*A vy na ni myslíte furt?*“ Vyptává se posluchače na jeho osobní záležitosti a nenechá se odbýt. „*No, stále jako no myslim.*“ „*A chtěl byste ji třeba napořád?*“ „*Mmmm, jo chtěl, chtěl určitě.*“ „*A já vám držím palce a hlavně ať mi to veme.*“ Po tomto seznámení se se situací, moderátorka volá dívce.

Dívku přivítá, řekne jí, co ji čeká. ... „*Vy ste prostě něčí tajná láska, já vám nebudu říkat čím a přečtu vám vzkaz a vy budete zkoušet, zkoušet hádat, jo, kdo je autor. Hned první večer, co jsem tě poznal, jsem se do tebe zamiloval a rád bych tě tímto pozval na pěknou romantickou večeři při svíčkách. Půjdeš se mnou na ni, Martinko? Nic? Nikdo se vám jako nevyjevuje? Nemáte nějaké ctitele a nelíbil se vám někdo poslední dobou, třeba na diskotéce, na diskotéce ve Slavičíně?*“ Posluchačku se snaží přivést ke správnému odhadu, napovídá jí tím, co se sama dověděla. „*Matně si vzpomínám na jednoho kluka, Honza?*“ „*Jak se vám líbil?*“ „*Tak jo, byl to příjemný kluk, se kterým sem si popovídala.*“ Když už posluchačka zjistí, kdo by to mohl být, moderátorku zajímá názor na něj, bude-li mít tajná láska úspěch. „*Honza je tu se mnou, šla byste, jela byste s ním někam na víkend?*“ „*Tak já nevím, no, tak za zkoušku nic nedám, tak asi jo.*“ „*Honzo, ste rád?*“ „*No super.*“²³ Stává se, že posluchači, kterým se volá, se vyjádří nesouhlasně. Moderátorka často projevuje svůj subjektivní postoj k tajné lásce.

²³ Tajná láska ze dne 25. 1. 2010

Jitka Asterová

Tato česká herečka se narodila 7. 12. 1959 v Praze. Jako dítě se věnovala gymnastice a také krasobruslení v dětské lední revue. Po gymnáziu šla studovat Lidovou konzervatoř, odkud přestoupila na DAMU. Představuje typ dynamické, všestranné herečky s výrazným komediálním talentem. Moderuje pořad *Sexy život* na Frekvenci 1. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

Proč pracuje na Frekvenci 1?: „*Protože mě to baví a živí.*“ (Dostupné z: <http://www.rekvence1.cz>)

5.2.4 XAVER NA F1

Tento pořad je zaměřen na televizi a dění kolem ní. Xaver ve svém pořadu vyzývá posluchače, aby mu sdělili, co je v televizi baví, števe, co se jim líbí a co by nejradši vyškrtli z televizního programu. Každý den od pondělí do pátku se baví o lidech a s lidmi, kteří jsou známí z obrazovky a nedá pokoj ani těm, kteří se za obrazovkou schovávají. Xaver reaguje na aktuální dění i v politice. Vyjádřil svůj názor například k aféře, kdy ministr pro lidská práva Michal Kocáb se pustil do České televize ohledně vysílání komunistických zpráv. Xaver řekl, že jemu to nevádí, neovlivňuje ho to a rád na to s nostalgií zavzpomíná. Vybídl posluchače, aby mu sdělily své stanovisko k této problematice. Ovšem nezůstává nestranný a občas zkritizuje i názory posluchačů.

Luboš Xaver Veselý

Narodil se 28. 11. 1968. Xaver není jeho pravé jméno, ale přezdívka, kterou mu přiřkla programová ředitelka Frekvence 1 Barbora Tachecí. Po pořadu *Křížový výslech* nyní moderuje na Frekvenci 1 pořad s názvem *Xaver na F1*. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

Proč pracuje na Frekvenci 1?: „*Protože se před Frekvencí 1 dobře parkuje...*“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

5.2.5 STYL

Modelka Diana Kobzanová se ve svém pořadu baví s posluchači o všem. Nejvíce se zaměřuje na oblečení, ale nevyhýbá se ani tématům jako: jak poslat chlapa na plastiku, jak být před létem fit do plavek a jaké barvy se hodí do ložnice. Nebo mluví o módě a

grilovaných steacích. Na rady se ptá i odborníků. Svých posluchačů se ptá na velmi zajímavé otázky, např.: „*Myslíte si, že na prvním rande má platit kluk za holku nebo napůl?*“ Sama pak sdělí své stanovisko a vybízí posluchače k odpovědím, které jsou někdy až zaujaté proti její osobě.

Diana Kobzanová

Česká modelka se narodila 24. 3. 1982 v Neuburgu v Německu. Je bývalou miss České republiky z roku 2001, v minulosti moderovala druhou a třetí řadu - noční show VyVolených a objevuje se na módních přehlídkách po celé ČR. V současnosti se věnuje práci ve Frekvenci. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

Proč pracuje na frekvenci 1?: „*Protože mě to děsně baví. A taky proto, že modelkou nemůžu být do důchodu.*“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

5.2.6 SPORTBAR

Aleš Valenta má na Frekvenci 1 svůj diskusní pořad o sportu. Sportbar je o sportu a aktuálních sportovních tématech. Moderátor vysloví otázku, na kterou mu posluchači, většinou muži, odpovídají. Týká se to fotbalu, hokeje, nedávných Olympijských her. Častým tématem tohoto pořadu jsou aktuální fotbalové, hokejové zápasy, které moderátor v průběhu vysílání sleduje a poskytuje informace o dění svým posluchačům. Zprostředkovává utkání těm zájemcům, kteří nemají možnost fandit svému oblíbenému týmu.

Moderátor musí mít velkou slovní zásobu i ze sportovního prostředí, aby na mohl obměňovat vstupy a uvedení aktuálního tématu, které je ten den v pořadu pořád stejné. „*Derby pražských S (Sparta:Slavie) a my ho pro vás budeme sledovat. To znamená na 400 policajtů v ulicích, kteří budou hlídat vaši bezpečnost a 200 000 fanoušků na Letné.*“ „*Duel Sparta:Slavie, budou na Letný hrát kuličky*“

Moderátor dává najevo svou kreativitu při komentování zápasu: „*Dívám se na trávník na Letné, hráči si podávají ruce.*“ „*V zápase je to zajímavý, letí se nahoru, dolů.*“ Moderátor užívá výrazů, které jsou charakteristické pro sport: „*dohrávka fotbalové ligy, fauly, které jsou na žlutou, útočný fotbal, utkání, duel*“.

Moderátor ve vysílání přehrává i telefonáty s trenéry, kteří se vyjadřují k utkání. Celý pořad se ale nezabývá jen právě se odehrávající hrou, ale podává informace o již uběhlých

zápasech fotbalové a hokejové ligy. Valenta se nebrání ani zveřejňování vlastní sympatie k určitému týmu: „*Musím fandit Spartě, ale samozřejmě Baník forever*“²⁴

Aleš Valenta

Narodil se 6. února 1973 v Šumperku. Je vyučený strojním mechanikem se zaměřením na ocelové konstrukce. K akrobatickému lyžování ho přivedl kamarád. Slavné je jeho trojitě salto s pěti vruty, kterým si získal prvenství na zimních Olympijských hrách v Salt Lake City v roce 2002. Moderuje na Frekvenci 1. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

Proč pracuje na frekvenci 1?: „*Protože mě to baví a naplňuje.*“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

5.2.7 CO VY NA TO, PANE KRAUS?

Každý pátek diskutuje na Frekvenci 1 Jan Kraus. V půlhodinové smršti trefných postřehů se dozvíte, co si Kraus a blondýna myslí o nejdůležitějších událostech právě uplynulého týdne. Oba protagonisty je možno slyšet také každý všední den ráno v rubrice Kraus a blondýna. Tento pořad tvoří rozhovor mezi blondýnou a Janem Krausem.

Základním pilířem tohoto krátkého pořadu je otázka „*Co vy na to?*“, kterou položí blondýna Janu Krausovi. Ten vyjádří svůj názor k problematice. „*Prostořeký Topolánek i po skandálu zůstává šéfem ODS, co vy na to?*“ „*No, to prostořeký, to je takový nevýstižný přídavný jméno, protože to von je prostořeký, to by mně opravdu moc nevadilo, nebo je mi to v určitých situacích i sympatický než ta naučená politická svahilština, ale u pana Topolánka to není výstižnej výraz*“... „*Takové to nejslušnější, co můžete říct, je nevzdělanost.*“

„*Platby kartou už nejsou zdarma, začali účtovat poplatky, co vy na to?*“ „*..., nejdřív potřebujou zákazníky dostat k tomu, aby se rozhodli a naučili takhle platit a pak se pokouší na tom vydělávat, ale to je určitá taky nezdořilost českých bank, který se k nám chovají trošku jako zlatokopecky, protože v těch západních společnostech si to nemůžou dovolit, tam ta je konkurence větší. Ale myslím, že to není na dlouho, protože s ničím lidi nenakládají tak obezřetně jako s penězma.* ...“²⁵ Jan Kraus ve svých projevech často

²⁴ Sportbar ze dne 12. 4. 2010

²⁵ Co vy na to, pane Kraus? Ze dne 26. 3. 2010

používá nezdvořilost, možná až neslušnost, kterou provokuje veřejné mínění. Také ironie a jízlivost je hodně častá v jeho mluvě.

Jan Kraus

Narodil se 15. srpna 1953 v Praze. Vedle své herecké profese prosadil i jako pohotový a jedinečně nevybíravý moderátor televizních talkshow „Sauna“ a „Další, prosím!“ a „Uvolněte se, prosím!“. (Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>)

5.2.8 ROMANTIKA

Frekvence 1 hraje každý den od 19 hodin ty nejoblíbenější evergreeny a moderní české balady. Je tu možnost pro posluchače, aby poslali svá přání do éteru při jakékoliv příležitosti. Převážnou část pořadu tvoří romantická hudba, ale nechybí zde ani zprávy a počasí. V pozdějších hodinách vykládá karty posluchačům kartářka Ester.

Miroslav Michálek

Proč pracuje na Frekvenci 1?: „Protože to za to stojí.“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

5.2.9 PRESSKLUB

Otázky, na které má veřejnost právo znát odpovědi. To je Pressklub - prestižní diskusní pořad Frekvence 1 s moderátorem Lubošem Xaverem Veselým. V jeho horkém křesle se střídají politici, manažeři a podnikatelé s dalšími hosty, kteří patří k těm nejzajímavějším ze svého oboru. (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

Ve formě rozhovoru moderátor komunikuje se svými hosty. Nedávným hostem byl Radek John, kterého se pro začátek Xaver vyptal na jeho vztah se Zlatou Adamovskou, dále na jeho politickou kariéru, Xaver se ptá velmi důkladně a nenechá se odradit ani odbíháním od tématu. Hosté odpovídají upřímně a většinou nemají problém zveřejňovat svá stanoviska.

Moderátor uvede hosta, jeho funkci. „Dnes Radek John, předseda pro Věci veřejné, nový vánek, pro naši politickou scénu, svěží má být zejména transparentnost..., co začít od toho, kdo platí kampaň Věcí veřejných.“ „V České republice to je to tak, že ty velké strany si zařídily, že jsou placeny ze státních příspěvků, ty příspěvky dostávají, až když jsou

v parlamentu a ty malý strany nemají jinou šanci vůbec, protože stát jim nic nedá, dokud nejsou v parlamentu, takže to je takovej systém, aby nikdoovej nemoh bejt.“²⁶ Pressklub je diskusní pořad, který nazývá jevy reálně, Xaver se svých hostů táže na skutečnosti, které jim nemusí být příjemné, ale přiměje je k odpovědi na svou otázku.

Vladimíra Špidly se ptal na kauzu nakupování obrněných transportérů: „*Jsou tam některé věci, které se objevily a jsou na pováženou a myslím si, že naprosto neuškodí, když se ta věc prověří, ale jinak si myslím, že hodně té debaty je nafouknuté.*“ „*Co je tam na pováženou?*“ „*Je na pováženou, když vám bývalý manažeři naznačují, že docházelo k nějakým vlivovým operacím, možná že korupcím.*“²⁷

5.2.10 VÍKENDOVÉ RÁNO FREKVENCE 1

Je to ranní pořad stanice Frekvence 1, kde je možno slyšet aktuální předpověď počasí, nejnovější. Ráno nechybí ani horoskopy s populární kartářkou Dagmar Kludskou a Jan Kraus s blondýnou.

Dan Kostka

Proč pracuje na frekvenci 1?: „*Jsme prostě nejlepší.*“ (Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>)

5.2.11 VÍKEND S FREKVENCÍ 1

Odpolední pořad plný zajímavé hudby, přesné předpovědi počasí a zpráv z celé České. O to všechno se zodpovědně stará zábavný a uvolněný moderátor Karel Rychlý.

²⁶ Radek John byl hostem pořadu dne 4. 4. 2010

²⁷ Vladimír Špidla v pořadu ze dne 7. 3. 2010

6 ANALÝZA MLUVENÉHO PROJEVU MODERÁTORŮ

FREKVENCE 1

Pojem veřejný mluvený proslov se v myslí mnoha z nás asociuje spíše jako monologický žánr, v němž si téma i osnovu určuje sám mluvčí, také to, co vyjádří, či vypustí. K jednostrannosti monologu se počítá s tím, že mluvčí při své stylizaci řeči zpravidla počítá s adresátem, nevměšujícím se a tichým. Veřejní mediální projevy tohoto druhu se ovšem v devadesátých letech staly spíše výjimkou omezenou na příležitosti oficiální a slavnostní. Devadesátá léta vtiskla veřejnému projevu ráz interview, dialogu, debaty, diskuze, polemiky. Už sama proměna monologického půdorysu v dialogický ovlivnila žánr veřejného projevu velmi výrazně. Mluvčí pronáší svůj projev kouskovaně, a navíc jej musí neustále přizpůsobovat nově vznikající komunikační situaci. (Čmejrková in Jazyk, média, politika, 2003)

Rozhovor s hostem je častý a také hojně sledovaný pořad stanic veřejnoprávních i soukromých stanic. I v těžké konkurenci s televizí zůstává rozhlasové vysílání nezastupitelné médium. Nedostatek bezprostředního vizuálního kontaktu s posluchači nutí autory pořadů i jejich realizátory ke kvalitním jazykovým a komunikačním výkonům a k užívání speciálních komunikačních prostředků, jimiž vizuální kontakt nahrazují. Jsou to prostředky, které zvyšují explicitnost, jasnost a srozumitelnost vyjadřování. Pro posluchače může být sledování rozhlasových pořadů doprovodnou činností, může je však (např. při sledování rozhlasových diskuzí s otevřenou linkou) vyburcovat k okamžité přímé akci. Rozhovor v rozhlase se uskutečňuje ve skutečném institucionálním prostředí rozhlasových stanic, nebo také častý rozhovor po telefonu, je adresován skutečným posluchačům. Specifická povaha rozhlasového vysílání je také v tom, že jde o komunikační interakci mezi účastníky rozhovoru a současně je příslušný program především určen nepřítomnému posluchači.

Instituciálnost rozhovoru spočívá v tom, že sociální role a statusy jsou předem dány a účastníci s tím počítají. Jde o řízený rozhovor z hlediska jeho trvání, obsahu, členění a stylu. Předem bývá určeno, o čem se bude mluvit, jak se začne, kdy se skončí, jaké „role“ mají jednotliví účastníci. I volající posluchač je velmi svázán ve svém projevu; požaduje se od něj, aby dodržel téma, má velmi omezený prostor pro své uplatnění, je nabádán k tomu, aby kladl otázky a raději neprojevoval své názory. Jeho vstup je řízen moderátorem, který nezářídka posluchačovu řeč přerušuje nebo ukončí.

Ve vysílání soukromém převažuje individuální přístup redaktorů k hostům i posluchačům. Rozhovor s hostem je tedy žánrem, který má vždy rysy institucionální a individuální (soukromé) komunikace. Na důležitosti nabývá cit moderátora pro vkus, kterým se řídí při pronikání do hostových osobních a soukromých záležitostí.

Ve vlastním dialogu působí moderátor v trojí roli. Je to role institucionální (jako zástupce instituce hovoří s hostem a s posluchači), role interakční (rozhoduje o tom, kdo má v dané chvíli slovo, současně je aktérem dialogu) a jeho role soukromá. V ní dává občas najevo své názory, pohled na věci, osobní vztah k hostovi. Zejména role institucionální a interakční do jisté míry splývají, záleží na zdatnosti moderátora, jak všechny tři role skloubí a využije je pro úspěch rozhovoru. (Müllerová in Jazyk, média a politika, 2003)

Jako prototyp rozhovoru moderátora s hostem na soukromé rozhlasové stanici Frekvence 1 nám poslouží pořad Těžkej Pokondr na F1, který se vysílá v ranních hodinách a trvá devadesát minut. Hlavním cílem pořadu je zpříjemnit ráno posluchačům Frekvence 1. Moderátoři v podání Miloše Pokorného a Romana Ondráčka zvou hosty z širokého okruhu působnosti (od politiků, přes herce, zpěváky, po sportovce) a pokládají jim otázky, které zajímají jak je, tak i posluchače.

6.1 INTERVIEW, NEBO PŘÁTELSKÉ POPOVÍDÁNÍ?

Interview je nejčastější a osvědčený způsob vedení debat s politiky. Je to vyhraněný, přísně institucionalizovaný diskusní žánr. Způsob jeho vedení má vliv na vztah mezi moderátorem a hostem a publikem. Je založen na otázkách tazatele a odpovědích dotazovaného, jejich sledu předchází zahájení, v němž se ohlašuje předmět rozhovoru. Otázky jsou většinou předem připravené; role tazatele a dotazovaného jsou stabilní, neproměňují se. Otázky jsou většinou stavěny tak, aby vyvolaly obsáhlejší odpověď.

Moderátoři jsou v této situaci hlavními koordinátory rozhovoru, pořad zahajují i uzavírají, při každém vstupu zopakují jméno hosta a jeho profesi.

Pořad Těžkej Pokondr na F1 má některé rysy interview. Je založen na sledu moderátorových otázek a hostových odpovědí. Většinou platí, že host nevstupuje do role tazatele:

- M²⁸: *Dobré ráno, ve studiu Frekvence 1 máme herečku a vynikající daběrku Valerii Zawadskou a my se jí zeptáme, jestli dopadla krize na český dabing.*
- Z²⁹: *Krásné ráno všem vašim posluchačům.*
- M: *Štvalo vás někdy, že oceňovanějším je váš hlas a dabingové mistrovství než herecké role ve filmech?*
- Z: *Nikdy mě to neštvalo, protože každé ocenění mně dělá radost a hlavně veškerá ocenění dostávám od diváků, takže to je pro mě nejdůležitější, děkuji, děkuji.*
- M: *Je práce v dabingu dost, můžete si vybírat nebo naopak berete cokoliv? Protože v této branži je čím dál tím větší konkurence.*
- Z: *V té otázce už je částečně odpověď, na první část...*
- M: *Já to tak stavím, abyste to měla jednodušší.*
- Z: *otázky, na tu můžu odpovědět ani i na druhou, beru cokoliv, ano. Co teda neberu a po jistých zkušenostech už odmítám, jsou erotické, teda pokud chce někdo, abych dabovala erotické filmy, to je tak únavné dýchat a funět.*

Host je připraven odpovídat a ne klást otázky. Nepokouší se klást je ani v případě, kdyby pro něj bylo milejší otázkou změnit průběh a směr hovoru:

- M: *Vy už ste to dělala někdy?*
- Z: *Samozřejmě, byla jsem pozvaná. Nezapomenu v životě na režiséra Vorlíčka, říkám ježíši kriste, pane režisére, co vy v dabingovém studiu a na takovém filmu, no co, není práce, tak se žívím všelijak.*
- M: *Já jenom jestli teda můžu, vy ste už to zmínila, že ste teda se zúčastnila někdy nějakých erotických dabovaných scén a začala ste hezky tady s Milošem a s jeho prdelkou. Nedala byste nám něco, kdybysme nasadili děj, klasický, bavorský příběh, šenkýřka, rok 78 a přijde opravář...*

Host se může rozhodnout s humorem obejít či zamítnout otázku. Moderátoři dávají svým hostům dostatečný prostor, aby vyjádřil své mínění volně:

²⁸ Písmenem označuji moderátorskou dvojici ve složení Miloš Pokorný a Roman Ondráček

²⁹ Písmeno Z označuje herečku a daběrku Valerii Zawadskou, která byla hostem pořadu dne 11. 3. 2010

- Z: *Vymýšlet si a fabulovat si nějaký erotický příběh, jo?*
- M: *No...*
- Z: *Já se vám na to s prominutím vykašlu, myslím, že posluchači mají bohatou a velkou fantazii a že si to v těch devět deset zpracují a domyslí sami.*
- M: *Posluchači mají bohatou fantazii, ale devadesátdevět procent SMS je právě, jestli by nám Valérie nemohla dát erotickou scénu.*

Zvláštností tohoto pořadu je otázka, kterou hostům pokládají hosté z předcházejícího dne. Moderátoři Pokorný a Vondráček svým hostům často tykají. Většinou je to z toho důvodu, že hosty znají, protože jsou sami zpěváci a s mnohými už se setkali:

- M: *Naším včerejším hostem byla herečka a vynikající dabérka Valérie Zawadská a ta ti, Ondro, pokládá originální otázku.*
- Z: *Ondřeji, umíte vařit a co rád, co nejraději. Prosím recept.*
- S³⁰: *Neumím, ale strašně rád vařím, když už tak zřídka jednou za půl rok špagety, krevety, brokolici. Já jsem trochu nemasožravec.*

Moderátoři pravděpodobně vybírají cíleně témata, která jsou aktuální a často se týkají toho, o čem host nerad mluví. Tyto otázky se týkají soukromí hostů, nepříjemných nebo příliš osobní situací.

Vedle osobních otázek, které míří víceméně do hostova soukromí, pokládají moderátoři hostům tzv. otázky na tělo. Jsou to otázky, které zpestřují rozhovor a do jisté míry jde až o provokativní otázky, které hostovi nemusí být příjemné. Tyto otázky pokládají hostům na závěr pořadu. Otázky jsou tři a host si losuje jednu z nich, zpravidla odpoví na všechny:

- M: *A na závěr tři nepříjemné otázky:*
- 1) *Smířili jste se se synem Ondřejem, kterému jste nepřišli na svatbu?*
 - 2) *Byl rozchod s vaší první ženou itálie?*
 - 3) *Za kterou filmovou roli se stydíte?*

³⁰ S jako Ondřej Soukup ze dne 12. 3. 2010

B³¹: *K té první, já myslím, že jo. To smíření proběhlo poměrně brzy. Ondra už je dospělý a žije si svůj život. Abych řekl pravdu, tuto otázku jsem čekal. Jiřina byla moje druhá žena, s Jiřinou jsme byli sedmnáct let, teď s Hankou je to třicet.*

M: *To je rekord.*

B: *Absolutní rekord. S Jiřinou to bylo vynikající, když jsme spolu chodili, byla tolerantní, vtipná, bylo to docela zajímavý.*

M: *Já myslím, že nám to stačí, Radku, děkujeme.*

M: *Pavel Trávníček už zná naše tři nepříjemné otázky. Losujeme jednu z těchto nepříjemných otázek, losujeme. A jakoupak si asi Pavel vybere? A to se mi líbí, to sme chtěli. Je tady prostřední, čili byl si ženatý se Simonou Stašovou, jak vzpomínáš na tchýni Jiřinu Bohdalovou?*

T³²: *Musím začít od toho, že bylo nedávno devatenáctýho března, se nepletu, že jo? A Simona měla narozeniny, už to, že si to pamatuju, že má narozeniny...*

M: *To je úžasný.*

T: *To je úžasný, že jo?*

M: *Ale, Pavle, já tě uklidním, i my jsme Simoně posílali esemesku k narozeninám.*

T: *Nejsem sám.*

M: *Ale je dobře, že si to jako bývalý manžel pamatuješ.*

T: *Ale my sme chtěli zamířit k tý Jiřině, že jo? Já musím říct, že já sem byl velkej její oblíbenec a daleko přísnější byla Jiřina na Simonku a vždycky dyž byl problém, ona hrrr na ni. Já jsem tam byl jedinej chlap v okolí, takže já sem byl takovej hýčkanej, a dyž se spolu potkáme, jako nedávno, dáme si spolu víno a bylo to příjemný, takže já na tchýni nemůžu říct ani zbla.*

Moderátoři dávají prostor i svým posluchačům, kteří mají možnost poslat textovou zprávu s otázkou pro osobnost dne, ještě v průběhu pořadu, vyberou zajímavou, štiplavou otázku a položí ji hostu:

M: *A tady je SMS pro Radka: Je pravda, že vaše žena je chorobně žárlivá?*

³¹ B jako Radoslav Brzobohatý ze dne 23. 3. 2010

³² T jako Pavel Trávníček ze dne 24. 3. 2010

- B³³: *Není, není. Já mám to štěstí/neštěstí, že jsem hrál spoustu rolí, takže mě oslovuje hodně fanynek, v mých ročnících, samozřejmě.*
- M: *Nelítujete pokračování Sněženek?*
- B: *No tak, nerad bych to pomlouval. Někdy je skutečně těžký hrát po více letech tu samou roli.*
- M: *Jsou tady esemesky od našich posluchačů, ta první přišla od Jany z Havířova, mohou Ženy v pokušení v kinech v návštěvnosti porazit Avatar? Zajímá mě váš názor.*
- B³⁴: *No, to já nevím, ta premiéra je teprve zítra, uvidíme, jak se bude film divákům líbit, ale já si myslím, že to je neporazitelný film. Byla sem na něm. Taky ale doufám, je to česká komedie, tak to nemůžeme přece srovnávat a je nás taky méně, jako publika, že jo?*
- M: *A navíc to asi není ve tři dé, že jo?*
- B: *Není, není.*
- M: *Není to ve tři dé. No tak to je potom neporazitelný.*

Situace rozhlasového vysílání, kdy ve studiu tváří v tvář hovoří moderátor s hostem, jejich rozhovor je do jisté míry osobní, ale zároveň je určen veřejnosti a posluchači se zapojují do hovoru svými příspěvky, ať už telefonicky nebo pomocí textových zpráv, je příhodná pro užití některých specifických prostředků.

Moderátoři užívají třetí slovesnou osobu místo osoby první, když zahajují a ukončují pořad. Mluví o sobě jako o třetí osobě, svým jménem označují osobu, která je pořadem doprovázela:

*krásné a slunečné ráno vám přeji Miloš Pokorný a Roman Ondráček;
posloucháte Frekvenci 1 a s vámi tu jsou Miloš Pokorný a Roman Ondráček;
s posluchači Frekvence 1 se loučí Miloš Pokorný a Roman Ondráček.*

³³ Radoslav Brzobohatý

³⁴ B jako Eliška Balzerová ze dne 16. 3. 2010

Před ukončením vstupu nebo naopak při novém vstupu opakují moderátoři, kdo je dnešním hostem, co se probírá, či opakují, co už bylo řečeno:

*ve studiu je Alice Bendová;
posloucháte Frekvenci 1 a naším dnešním hostem je Tatiana Vilhelmová;
budeme se ptát Valérie, dopadla krize na český dabing?
přátelé, jsme zpět.*

Hosté často užívají uhýbacích odpovědí na otázku, proto aby získali trochu času a mohli si promyslet svou odpověď. Většinou je to při odpovídání na otázku, kterou by nejraději vypustili:

*děkuji za krásnou otázku,
to je zajímavá (dobrá) otázka,
abych pravdu řekl.*

Moderátoři často zařazují do rozhovorů odlehčující momenty, žertovné výpovědi a humor, aby se hosté uvolnili a posluchači se více pobavili. Tím také přilákají více posluchačů, kteří neradi poslouchají politické diskuze apod.:

Z³⁵: *V té otázce už je částečně odpověď...*

M: *Já to tak stavím, abyste to měla jednodušší...*

S³⁶: *...Noid je známý jako manžel Lucky Bilé, on je takový lumpík, on by se hodil na Robina Hooda, ale tohle nechci prozrazovat.*

M: *Neboj, my na tebe nebudeme tlačit.*

V rámci pořadu moderátoři volají Karlu Gottovi (nezjistila jsem, jestli je to ve skutečnosti Karel Gott, ale myslím si, že je to imitátor). Tyto telefonáty jsou zařazeny do každodenního vysílání, pokaždé se mění jen téma hovoru. Moderátoři se ptají na aktuální dění ve společnosti, celé vystoupení je prostoupeno ironií, nadsázkou, jízlivostí:

³⁵ Valérie Zawadská

³⁶ Ondřej Soukup

- M: *Ano, na Velký pátek, velký Kája na Frekvenci 1.*
- G: *Velký Kája, kluci, už sem vyrost, hezké ráno.*
- M: *Včera sme se bavili o tom, že nám chcete prorradit nějaké velikonoční triky, nějaké umění, také že umíte uplést pomlázku a že vyfukujete pravidelně vejce, protože máte rád kraslice?*
- G: *Kluci, já musím říct, že celkově mám možná radši Velikonoce než Vánoce a víte proč? Protože na Vánoce kupuji svým blízkým asi 150 dárků a na Velikonoce jen 100. Ne, teď už vážně. Velikonoce jsou svátky jara, já si to užívám, opravdu pravidelně každoročně mi vozí z Vichtenberska proutky, které jsou speciálně ohebné a já z nich splétám po večerech pomlázky... Co se týče vajec, tak výhradně maluji jenom biovejce..³⁷*

6.2 JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY

Z hlediska národní diferenciaci jazyka v projevech moderátorské dvojice Těžkej Pokondr se nejvíce projevují nespisovné útvary. Největší podíl v tomto případě má obecná čeština.

- Obecněčeské **y** – **Krátký váhání**
Dost herecký práce
Jste bezvadný (moderátoři)
- Obecněčeské **ej** – **Podobnejm momentům**
Já jsem trochu nemasožravej
Že se do toho nemá rejpat
Seš doma vtípněj?

Dále jsou to poloútvary národního jazyka - slang a profesionalismy, které se používají v určitém sociálním prostředí.

- Slang – *Máme tady hatrick.*

³⁷G jako Karel Gott o Velikonocích ze dne 2. 4. 2010

*Jste **umělecký šéf**.*

*Co uděláme s tou tvou **kšticí**?*

- Profesionalismy – **osobák**
panelák
part'ák

Podle citového zabarvení jazykového prostředku používají moderátoři slova, která mají kladné zabarvení a najdou se i slova s negativním zabarvením.

Kladné hodnocení skutečnosti:

- Meliorativa - *Říkala jste Milošovi, že má zezadu hezkou **prdýlku**?*
*V **divadélku** ve Slaném*
Synek
- Hypokoristika - *Náš dnešní host **Dáda** Gondík*
*Včerejším hostem byl **Honza** Kraus*
*Má něco Adéla s **Langošem**? (Jiří Langmajer)*

Záporné hodnocení skutečnosti:

- Vulgarismy – *V médiích působí **pítomci, idioti***
*Řada těch soutěží je **debilních***

Z hlediska emocionality bývají slova moderátorů často expresivní:

*Detektiv **klad'as***

prudič

klid'as

Také používají hodnotící adjektiva při představování svých hostů, která bývají míněna v pozitivním smyslu vyjádření:

***Skvělý** zpěvák*

Herečka a vynikající dabérka

Často užívají frazeologických prostředků, to znamená ve většině případů sousloví, které má obrazné vyjádření.

- Rčení – *Vím, odkud vítr fouká*
Nahodit nověj vítr
Není na tom ani zbla
- Pořekadla - *Co pes, to jiná ves*
Na každém šprochu, pravdy trochu

V projevu moderátorské dvojice nechybí ani publicismy charakterizované především automatizací a termíny, tzn. prostředky odborného zaměření.

- Publicismy - ***golfové celebrity***
- Termíny - ***dokumentární seriál***

Objevují se i módní výrazy:

Hustý, co?

Teda, fakt

Akorát

Moderátorům není ani cizí používání metafory, metonymie a synekdochy, což je přenesení významu slova.

- Metafora - *Kdo je u vás doma **hlava** rodiny?*
- Metonymie - *Byl rozchod s vaší ženou **itálie**?*
*Nelítujete pokračování **Sněženek**?*
*Do kdy chceš být **loskutákem**? (pořad v televizi)*

- Synekdocha - *Hrozí rozpad Lokomotivy?* (kapela)

Co se výslovnosti týče, spatřuji u moderátorů tyto prohřešky:

- Nedbalá výslovnost souhlásek – *dyž, myslim, sme, ste, řek*
- Krácení samohlásek – *nevim, myslim vidim*

6.3 HODNOCENÍ POŘADU

Závěrem bych zhodnotila pořad Těžkej Pokondr na F1 jako velmi zábavný pořad, který láká pozornost posluchačů svou stabilitou, tj. stejný začátek vysílání, stejná délka, podobné zaměření každého dne. Tento pořad běží od devíti hodin ráno každý všední den s moderátorskou dvojicí Miloš Pokorný a Roman Ondráček.

Rozhovory v tomto pořadu jsou neoficiální (moderátoři i hosté vystupují za sebe), jsou určeny širokému okruhu příjemců. Představují neformální, tz. uvolněnou, nenucenou komunikaci, spontánní, nevázanou pravidly. Viditelný je individuální přístup moderátorů a jistá důvěrnost, která mnohdy plyne z toho, že moderátoři se se svým hostem znají.

Moderátoři musí zajistit, aby komunikace bylo plynulá, zajišťovala to, co je od ní očekáváno, aby se líbila posluchačům a citově se nedotkla hostů. Zodpovídají za nepřetržitý dialog, střídání vstupů, regulují své osobní stanoviska a nechávají prostor pro vyjádření jak hostům, tak posluchačům.

Důležitý je individuální styl moderátorů, který dělá tento pořad tím, čím je. Těžkej Pokondr činí tento pořad živým, svižným, pestrým, netradičním a moderně pojatým tak, aby se líbil.

Výsledkem pořadu je uvolněný, pohodový rozhovor, který nejenom posluchače, ale i samotné moderátory a hosty rozesměje, posluchači se dovidají informace, které je zajímají, ale nemají možnost se zeptat na to, co je nejvíce zajímavá. V tomto pořadu je jim dopřáno položit hostu otázku.

ZÁVĚR

Ráda bych shrnula předcházející kapitoly, ve kterých jsem se zabývala rozhlasem, historií rozhlasu, programovou skladbou, Frekvencí 1 a analýzou mluvených projevů moderátorů stanice Frekvence 1. Ve své bakalářské práci jsem se hlavně zaměřila na pořad Těžkej Pokondr na F1. Během své práce jsem se snažila rozebrat komunikační situaci a jazykové prostředky moderátorů Miloše Pokorného a Romana Vondráčka.

V první kapitole jsem se snažila vymezit termín rozhlas, v kterou denní dobu se nejčastěji poslouchá rádio, z jakého důvodu vznikl termín rozhlas v České republice a kdo ho vymyslel.

Ve druhé kapitole jsem se zabývala historií zrodu rádia od prvního pokusu vysílání v roce 1919, přes druhou světovou válku a období totality, až po svobodné vysílání rozhlasu u nás. Pokusila jsem se popsat, jak historické události ovlivnily, případně úplně změnili fungování rozhlasu.

V kapitole Specifické rysy rozhlasu jsem definovala typické vlastnosti rozhlasu, vztah mezi redaktorem a posluchačem. Věnovala jsem se i nespisovnosti v rozhlasovém vysílání.

V následující kapitole jsem vymezila pojmy jako rozhlasový program a jeho podtypy, žurnalistický program, umělecký, zábavný. Dále jsem se věnovala programové skladbě obecně.

V pořadí v páté kapitole jsem se zabývala samotnou stanicí Frekvence 1, kdo je vlastníkem, jakou hrají hudbu, na jakou věkovou skupinu se zaměřují. Nevynechala jsem ani programovou skladbu Frekvence 1 od pondělí do neděle a snažila se popsat jednotlivé pořady.

Poslední kapitolu jsem nechala pořadu Těžkej pokondr na F1 dříve Ráno na Frekvenci 1, který se vysílá ráno od devíti do půl jedenácté. Poslechem jsem zaznamenávala rozhovory s hosty Valérie Zawadská, Ondřej Soukup, Tatiana Vilhelmová, Radoslav Brzobohatý, Pavel Trávníček, Eliška Balzerová.

Mým hlavním cílem bylo rozebrat komunikaci mezi moderátory a hosty, zjistila jsem, že rozhovor mezi nimi probíhá na úrovni přátelského dialogu. S hosty, se kterými se moderátoři znali, dobře komunikovali uvolněněji, nevázaněji, než s lidmi, se kterými se neznají tak dobře, to se také projevilo v tom, že si s mnohými hosty tykali a u některých si to nedovolili. V každém případě všechny rozhovory byly příjemné v duchu laskavé atmosféry.

V poslední době se rozmáhají soukromé stanice, s tím se nese úpadek mluvy moderátorů stanic, kteří by měli jít příkladem a mluvit spisovně, u nás na vlnách rozhlasu se snaží spisovně mluvit jenom moderátoři veřejnoprávního rozhlasu Český rozhlas. Při tomto svém výzkumu jsem zjistila, že moderátoři se nechávají ve velké míře unášet obecnou češtinou, i když najdou se i výjimky. Velmi se mi líbil projev Xavera v Pressklubu a Xaver na F1, jeho projev je velmi kultivovaný a není tolik ovlivňován obecnou češtinou.

Rozhlasová stanice Frekvence 1 je třetí nejposlouchanější rádio u nás. Moderátoři na této stanici pocházejí z různých okruhů působnosti, mezi nimi se najde bývalá miss, olympijský vítěz, herci, zpěváci. Podle toho se výrazně liší i jejich projev a celková struktura jejich pořadu. V rámci některých dalších pořadů jsem udělala menší sondu do jejich komunikace.

Nejvíce se mi na Frekvenci 1 líbil pořad Těžkej Pokondr na F1, nejméně pořad s Dianou Kobzanovou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

ČERMÁKOVÁ-VLČKOVÁ, A., SMEJKAL, V. *Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích*. Praha: Linde, a. s., 2009. 152s. ISBN 978-80-7201-744-7.

ČMEJRKOVÁ, S., HOFFMANNOVÁ, J. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003. 260s. ISBN 80-200-1034-3.

DAVIDOVÁ, D., JANDOVÁ, E. *K diferenciaci současného mluveného jazyka*. Ostrava: Filozovická fakulta Ostravské univerzity, 1995. 219s. ISBN 80-7042-438-9.

HOLOUŠOVÁ, D., KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. Olomouc: UP Olomouc, 2002. 117s. ISBN 80-244-0458-3.

HRAŠÉ, J., MARŠÍK, J. *Bílá místa rozhlasové historie*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu Praha, 1999. 66s.

JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7.

JEŠUTOVÁ, E. a kol. *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Český rozhlas, 2003. 667 s. ISBN 80-86762-00-9.

KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií v datech*. Praha: Karolinum, 2003. 461s. ISBN 80-246-0632-1.

KRALČÁK, L'. *Hovorená podoba jazyka v médiích*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008. 318s. ISBN 978-80-8094-293-9

MARŠÍK, J. *Rozhlas – výchova – posluchač*. Praha: SPN, 1986.

MARŠÍK, J. *Úvod do teorie rozhlasového programu*. Praha: Karolinum, 1995. 106s. ISBN 80-7184-013-0.

MARŠÍK, J. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. 60s.

MINÁŘOVÁ, E., ONDRÁŠKOVÁ, K. *Spisovnost a nespisovnost. Zdroje, proměny a perspektivy*. Brno:MUNI, 2004. 399s. ISBN 80-210-3568-4.

MÜLLEROVÁ, O. *Nespisovnost v rozhlasovém vysílání*. In: *Spisovnost a nespisovnost dnes*. Masarykova univerzita v Brně, 1996, s. 204 – 207. ISBN 80-210-1304-4.

SCHELLMANN, B. a kol. *Média*. Praha: Europa – Sobotáles, 2004. 482s. ISBN 80-86706-06-0.

ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. Praha: SPN, 1972.

Internetové zdroje:

Dostupné z: <http://www.frekvence1.cz>

Dostupné z: <http://www.lagardere.cz>

Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz>

Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz>

Dostupné z: <http://www.radiotv.cz/radio>

Dostupné z: <http://www.rrtv.cz>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Gabriela Hustáková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Miloš Mlčoch, Ph.D
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Analýza jazykových projevů moderátorů soukromé rozhlasové stanice
Název v angličtině:	Analysis of spoken discourses of the moderators on private broadcasting station
Anotace práce:	Tato práce je zaměřena na analýzu projevů a komunikační situace moderátorů soukromé rozhlasové stanice Frekvence 1, dále je značný prostor věnován pojmu rozhlas, jeho historii, specifickým, rozhlasovým programům a stanici Frekvence 1.
Klíčová slova:	mluvený projev, rozhlas, komunikace, historie rádia, Frekvence 1
Anotace v angličtině:	This project is directed on analysis of spoken discourse of the moderators and communication on private radio station. The station is Frekvence 1. Later on, there is a large space for the delimiting the term of the broadcasting, the history, the specific shapes, the broadcasting programmes and the station of Frekvence 1.
Klíčová slova v angličtině:	spoken discourse, broadcast, communication, history of the radio, Frekvence 1
Rozsah práce:	49 stran, 65 516 znaků
Jazyk práce:	Český jazyk